

Regulile acțiunilor tactice de marcaj la supraveghere și de închidere a pătrunderii adversarului cu mingea

Introducere

Analiza jocului de handbal implică multiple problematici. Una dintre ele se situează la nivelul dimensiunii spațiu/timp (Prisăcaru, I., R., 2010, p. 37). În atac, jucătorii trebuie să găsească soluții individuale, relaționale și colective într-un spațiu relativ restrâns, în mișcare continuă, într-un timp prestabilit și relativ scurt. De manieră dialectică, apărarea trebuie să pună în practică „obstacole” în scopul de a perturba atacanții și de a recupera mingea prin intermediul unei ocupări optimale a spațiului de joc și o diminuare a timpului constrâns alocat adversarilor.

În acest cadru, mai multe mijloace („obstacole”) de apărare pot fi identificate în literatura de specialitate. Ghermănescu, I., K., și colab. (1983, p.117-126) enunță „diferitele calități și cerințe care se dovedesc a fi cele mai importante pentru jucători în rezolvarea tuturor sarcinilor de apărare” : calități mentale și fizice, procedee tehnico-tactice, principii ale jocului individual și colectiv. Printre acestea, acțiunile tactice individuale sunt abordate ca fiind „modalitățile cele mai convenabile de folosire a procedeele tehnice specifice de apărare”. Marcajul de supraveghere și închiderea pătrunderii spre poarta sunt două dintre acțiunile tactice individuale enumerate și aprofundate cu deosebit interes de către acest autor. Bota, I., și Bota, M., (1987, p.124) fac de asemenea referința la aceste acțiuni tactice individuale în perspectiva cerințelor metodice necesare pentru realizarea jocului de apărare. Regulile deseori citate de Ghermănescu, I., K., și colab. (1983) sunt „plasarea pe bratul de aruncare” și „plasamentul pe direcția de deplasare a adversarului”. În același sens, Sotiriu, R., (1998, p. 82) amintește de „acoperirea brațului de aruncare” și „folosirea corpului în atacarea jucătorului aflat în posesia mingii” ca fiind procedee adecvate situațiilor tactice.

Costantini, D., (2004, p.86) evoca principii generale de apărare pentru a evidenția comportamente fundamentale, acțiuni cunoscute și propuse în scopul realizării unui veritabil act defensiv. Printre aceste fundamente este subliniat rolul apărătorilor de pe postul nr. 2 și importanța luării în considerare a poziționării pivotului pentru a adapta intervențiile acestora. Cu privire la cei doi apărători centrali, în contextul unei apărări de tip 6-0, aceștia sunt îndrumați să adauge o colaborare / complementaritate reciprocă în relația lor de funcționare cu apărătorul nr. 2. (Costantini, D., 2004, p.78).

Bayer, C., (1993, p.130-138) se referă la formele sistemului de apărare întrebunțat, la plasamentul inițial, la repartizarea rolurilor în organizarea colectivă și la determinările relaționale dintre jucători (mișcarea de translație, alinierea, nealinierea, schimbul de oameni în apărare, alunecarea) ca diverse mijloace ce pot fi utilizate în apărare. Pentru realizarea acțiunilor tactice adaptate, relațiile dintre jucători impun respectarea anumitor reguli de funcționare precum : îndepărtarea / excentrarea adversarului cu mingea, interzicerea jocului în spatele apărătorilor, aglomerarea pe partea poziționării mingii, ajutorul reciproc, înlănțuirea acțiunilor tactice (Bayer, C., 1993, p. 127-130).

În urma acestor concepte teoretice relevate din literatura de specialitate, vom defini regulile acțiunilor de marcaj la supraveghere și de închidere a pătrunderii adversarului cu mingea, precum și formele de întrebunțare ale acestora.

- **Excentrare** (*plasamentul pe brațul de aruncare*) : apărătorul excentrează atacantul spre linia de tușă, într-un spațiu în care eficacitatea sa este diminuată (Bayer, C., 1983, p. 147) ; poziționare / hartuire cu intenție de a închide spațiul central de apărare (*închidere internă*); apărătorul se plasează pe linia care-l unește pe atacant de centrul porții și puțin lateral în funcție de brațul de aruncare al adversarului (Ghermănescu, I.,K., și colab. 1983, p.126);
- **Interiorizare** (*baraj exterior*) : apărătorul conduce atacantul spre interior, într-un spațiu central în care se găsește mai multă densitate defensivă ; poziționare / hărțuire cu intenția de a bara / a interzice accesul spre sectorul exterior al apărării (*închidere externă*).
- **Frontal lineară** : apărătorul controlează atacantul de maniera frontală ; poziționare / hărțuire cu închidere paralelă la linia frontală de poziționare a atacantului (*închidere frontal lineară*).

Obiectivul studiului nostru este de a releva tendințele regulilor de acționare tactică în marcaj la supraveghere și de închidere a pătrunderii adversarului cu mingea, în contextul pregătirii și/sau efectuării manevrei individuale adverse, pentru a oferi un proces de formare a tinerilor jucători în adecvare cu evoluția jocului de handbal.

Problematica

Tipurile de apărare sunt mult mai dificil de catalogat în handbalul modern (Costantini, D., 2004, p.112) iar unul dintre mijloacele de apărare eficiente pentru a perturba organizările ofensive este utilizarea optimă a acțiunilor tactice individuale de marcaj și de închidere a pătrunderii adversarului spre poartă.

Dacă sistemele defensive sunt din ce în ce mai variabile în timpul desfășurării unei acțiuni ofensive în căutare de separare favorabilă a spațiului de joc, ne punem întrebarea asupra regulilor preponderante care ghidează apărătorii în timpul acțiunilor tactice de marcaj la supraveghere și de închidere a spațiului de joc în fața adversarului cu mingea.

Metodologie

Studiu de caz.

Observarea a două echipe (Franța și Qatar), finaliste ale campionatului mondial de handbal 2015, pe parcursul a șase meciuri (Franța vs. Qatar, Spania, Argentina; Qatar vs. Polonia, Franța, Germania), cu ajutorul suportului video și vizualizarea „în live” a semi-finalelor și finalelor campionatului mondial. Optzeci și șapte de acțiuni defensive individuale au fost repertorizate și analizate în acest context.

Analiza a fost efectuată asupra a opt jucători, apărători intermediari și centrali, poziționați în partea opusă amplasării pivotului, în cadrul sistemului de apărare de tip 6-0 cu intenții de ieșire spre jucătorul cu mingea (în afara spațiului de 7-8m); în timpul acțiunilor desfășurate în faza a IV a apărării; în fața acțiunilor ofensive de tip amenințare / manevrare / căutare de pătrundere în interval și în cadrul fazelor de joc cu efectiv complet (6 contra 6).

Au fost neutralizate acțiunile defensive în fața interilor dreapta „dreptaci”; în fața jucătorilor de la linia de 9m utilizând relația de încrucișare; în fața aruncărilor la poartă efectuate în afara liniei de 9m fără utilizarea prealabilă a manevrei de depășire; în timpul aplicării regulii de „joc pasiv”.

Mijloacele întrebunțate au fost : listingul de acțiuni, grile de observație, tabele statistice, grafice, logiciulul „Dartfish”.

Analiza

Regula de închidere a spațiului exterior (interiorizare) este utilizata in prioritate de către jucătorii echipei franceze (66%)(*Grafic 1*). Principalii actori sunt D. Narcisse (100%), apărător intermediar, jucător de talie medie (*Tabel 1*) explosiv, și L. Karabatic (70%), apărător central, puternic și de talie foarte mare. Celălalt apărător central, N. Karabatic, jucător de talie mare cu calități de forța și de putere, arata intenții primare funcționale specifice acestei reguli, cu o frecventa de 58% (*Grafice 2*).

La jucătorii echipei din Qatar nu observam intenții defensive specifice regulii de închidere a spațiului exterior (*Tabel 1*).

Regula de închidere a spațiului interior (excentrare) este întrebunțata de jucătorii echipei din Qatar de maniera egala (50%) in raport cu închiderea frontal lineara (50%) (*Grafic 1*). Aparitorul intermediar, Y. Benali, jucător de talie mare (*Tabel 1*) și calități de putere, utilizează in prioritate regula de închidere a spațiului de pătrundere spre interior (87%). Aparitorul central, H. Mabrouk, de talie medie cu calități de forța și puternic, precum și B. Roiné, jucător de înălțime mare și exploziv, aplica aceasta regula de maniera secundara (35% respectiv 37%) (*Grafic 3*).

Nici un comportament defensiv de închidere a jocului spre interior nu este observat la jucătorii echipei franceze (*Tabel 1*).

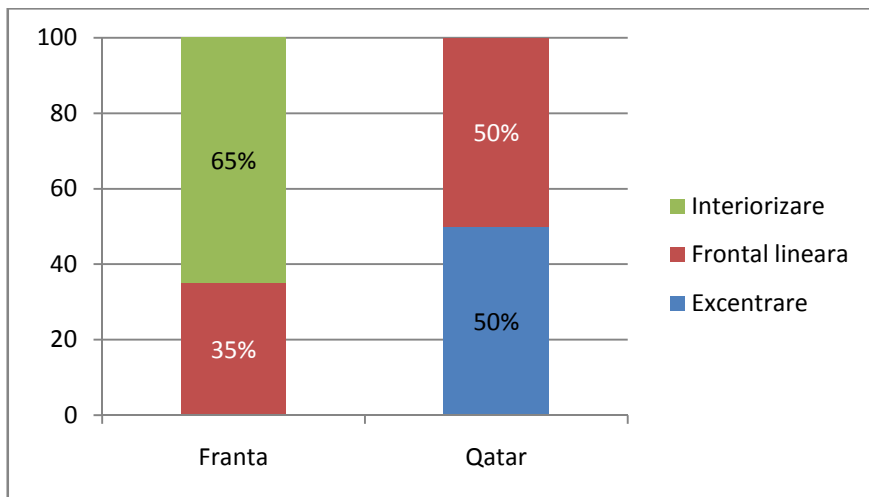
Regula de închidere frontal lineara este întrebunțata de maniera secundara de către echipa Franței, cu o frecventa de 34% (*Grafic 1*). X. Barachet, jucător de talie mare și calități de putere, situat pe postul de apărător intermediar, utilizează comportamentul inițial frontal linear în mod egal cu cea de închidere exterioara (50%). L. Karabatic aplica aceasta regula de maniera relativ secundara (42%) (*Grafic 2*).

Jucătorii echipei din Qatar sunt preocupati sa joace în închidere frontal lineara cu o frecventa de 50% din totalul acțiunilor observate. Principalii apărători identificați sunt R. Capote (90%), H. Mabrouk (65%) și B. Roiné (63%).

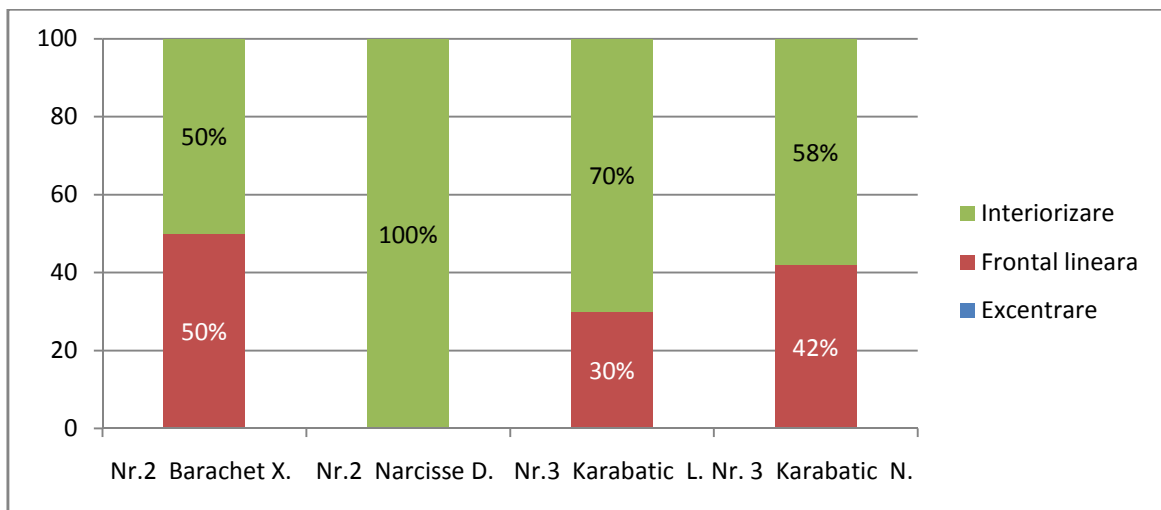
Tabel 1. Analiza statistica comparativa de utilizare a regulilor de acționare in marcaj la supraveghere și de închidere a pătrunderii adversarului la apărătorii Franței și Qatarului.

	Post / Nume / Talie-greutate	Reguli de functionare			Total
		Excentrare	Interiorizare	Lineară	
FRANȚA	nr. 2. Barachet X. / 1,96-95	0	4; 50%	4; 50%	8; 20%
	nr. 2. Narcisse D. / 1,89-93	0	2; 100%	0	2; 2%
	nr. 3. Karabatic L. / 2,02-103	0	17; 70%	7; 30%	24; 60%
	nr. 3. Karabatic N./ 1,96-102	0	4; 58%	3; 42%	7; 18%
	Total	0	27; 66%	14; 34%	41
QATAR	nr.2. Benali Y. / 1,93-100	13; 87%	0	2; 13%	15; 33%
	nr. 2. Roiné B. / 1,98-99	3; 37%	0	5; 63%	8; 17%
	nr. 3. Mabrouk H. / 1,90-100	6; 35%	0	11; 65%	17; 37%
	nr. 3. Capote R. / 1,96-106	1; 10%	0	5; 90%	6; 13%
	Total	23; 50%	0	23; 50%	46

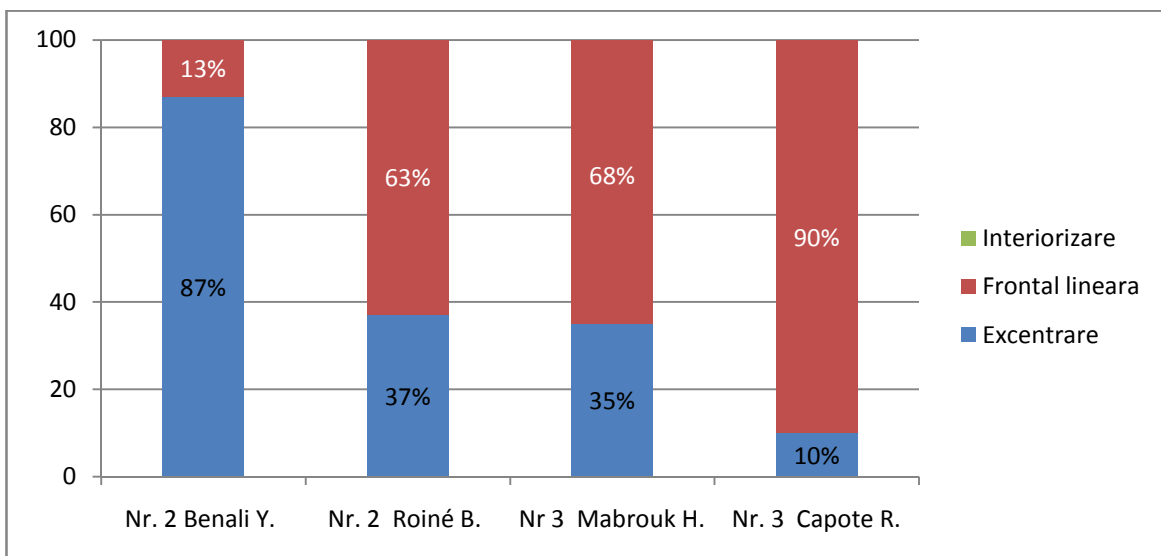
Grafic 1. Reprezentare comparativa a regulilor de funcționare defensivă - Franța și Qatar

Grafic 2. Ponderea regulilor de funcționare defensivă la jucătorii Franței

Grafic 3. Ponderea regulilor de funcționare defensivă la jucătorii Qatari

Concluzii

In urma acestei analize putem constata faptul ca regula in baraj exterior a acțiunilor tactice de marcaj la supraveghere si de închidere a pătrunderii adversarului cu mingea are o semnificație importanta la jucătorii echipei franceze. Aceștia au tendința de a interioriza, de a incita densificarea spațiului de joc pe partea poziționării pivotului advers plasat la interiorul apărării (*Imaginile 1 si 2*). Posturile intermediare de apărare utilizează deseori aceasta regula cu o profunzime relativ importanta (in afara spațiului de 8 metri) in fata adversarului direct. Apărătorii centrali poziționați in partea opusa amplasării pivotului întrebunțează deseori aceeași regula.

In cazul infiltrării celui de al doilea pivot in interiorul sistemului defensiv, apărătorul central izolat este de asemenea preocupat sa închidă spațiul exterior și sa incite producerea densității ofensive pe partea amplasării pivotului in zona cea mai aglomerata a apărării.

Regulile de închidere interioara (de excentrare) si frontal lineara sunt deseori utilizate de către jucătorii echipei din Qatar (*Imaginile 3 si 4*). Reguli „clasice” de funcționare in care principala preocupare este de a respinge/a excentra atacanții spre sectoare îndepărtate și spatii de joc micșorate.

Ilustrarea regulilor de acționare tactica defensiva in fata adversarului cu mingea:

Imagine 1. Interiorizare de către apărătorul intermediar *Imagine 2.* Interiorizare de către apărătorul central

Imagine 3. Excentrare de către apărătorul intermediar *Imagine 4.* Comportament frontal linear al aparatorului central

În acest context concludem faptul că variabilitatea sistemului de apărare produsă în timpul unei acțiuni ofensive poate fi condiționată de aplicarea specifică a regulilor individuale de acționare tactică. Jucătorii sunt ghidați de maniera predefinită în alegerea comportamentelor și formelor operaționale de intervenție defensivă în fața adversarului cu mingea. Acestea pot fi modificate / adaptate rapid în funcție de contextul realizării în timp real (momentan) a acțiunilor dialectice apărător - atacant.

Regula de interiorizare a desfășurării acțiunilor ofensive utilizată de către apărătorii blocului central defensiv francez, efectuată în scopul de a impune atacanților spații restrânse de joc în centrul apărării și amplasării pivotului advers, reprezintă una dintre tipurile de intervenție defensivă specifice handbalului actual practicat la nivel de înaltă performanță.

Piste de formare

În urma acestor concluzii, procesul de formare a tinerilor jucători ar trebui să țină cont de evoluția regulii de acționare tactică în baraj exterior, pe lângă celelalte reguli „clasice” de poziționare pe brațul de aruncare sau de închidere frontală lineară. În funcție de poziționarea pivotului situat la interiorul sistemului defensiv, de distanța ieșirii apărătorului la atacantul cu mingea, apărătorii ar trebui să cunoască și să fie capabili să aplice comportamente specifice acestei reguli.

Luând în considerare profilul jucătorilor din care este compusă organizația defensivă, calitățile lor morfologice, fizice, motrice, perceptivă, decizionale și mentale, această regulă ar trebui să facă parte din întreaga gamă tehnico-tactică a apărătorilor care evoluează pe posturile de intermediari și centrali ai apărării.

Principalele piste de lucru :

- Percepția / evaluarea pericolului și decizia / timingul / distanța optimă de intervenție.
- Organizarea motrică adaptată și poziționarea spațială în raport cu axul porții, întotdeauna în fața a unuia și / sau doi adversari (control permanent al adversarului direct și indirect).
- Echilibrul dinamic, viteza de deplasare specifică pe distanțe scurte pentru a surprinde atacantul; forța și puterea pentru a controla constant intenția ofensivă adversă.
- Mentalul pentru a putea transmite tânărului jucător dorința de a câștiga duelurile defensive și de a dovedi adversarul inefficient.
- Înțelegerea regulii de închidere a spațiului exterior de joc : jucătorul trebuie să știe de ce, când, unde, cum trebuie utilizată închiderea spațiului extern al apărării, în funcție de posibilitățile sale și de comportamentele tehnico-tactice ofensive întâlnite.

Limitele studiului

Studiul de caz conține câteva limite. Una dintre ele se regăsește la nivelul cantității restrânse a datelor și subiecților analizați.

Subiectivitatea interpretării datelor calitative este de asemenea un factor limitant. O analiză mai aprofundată comportând mai mulți subiecți și date, precum și un mijloc de validare statistică mai congruent ar putea oferi un constat mai relevant cercetării noastre.

Bibliografie

- BAYER, C., - Handball, La formation du joueur, 3ème édition, Collection sport + Enseignement, Editions VIGOT, Paris, 1993.
- BOTA, I., BOTA, M., - Handball, Editura sport-turism, Bucuresti, 1987
- COSTANTINI, D., - Handball, «Cahiers des sports», Editions «REVUE EP.S », Paris, 2004.
- GHERMANESCU, I.K., GOGALTAN, V., JIANU, E., NEGULESCU, I., - Teoria si metodică handbalului, Editura didactică și pedagogică, București, 1983.
- PRISACARU, I.R., - Analiza tacticii și sistemelor de joc ofensive la echipele de elită europene în vederea optimizării atacului echipelor românești de top - handbal masculin, Teza de doctorat, UNEFS, Bucuresti, 2010.
- SOTIRIU, R., - Handbal, Antrenament, Teorie - Metodica, București, 1998.

Rudi Prisacaru
UNEFȘ București
10/06/2015